

4. Педагогічний словник. За ред. М. Д. Ярмаченка. К. : Педагогічна думка, 2001. 1440 с.
5. Попова О., Лесик А. Виховання толерантності здобувачів початкової освіти на уроках літературного читання. *Importance of Soft Skills for Life and Scientific Success* : Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference, March 1-2, 2022. Dnipro, Ukraine : FOP Marenichenko V.V., 2022. С. 145-148.
6. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей. Авт кол. на чолі з Бех І.Д. Київ, 2018. 40 с. URL: <https://ipv.org.ua/prohrama-nova-ukrainska-shkola/> (дата звернення 04.11.2024).
7. Скрипник Н.І. Виховання толерантних взаємостосунків дітей старшого дошкільного віку : навчально-методичний посібник / Скрипник Н. І. – Умань : ПП Жовтий, 2011. 99 с.
8. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. Міністерство освіти і науки України. 2019. 63с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentasia-Roman-Stesichin.pdf> (дата звернення 04.11.2024).
9. Шевченко Ю., Дубяга С. Формування в учнів початкової школи толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка*. 2022. №1 (28). С. 69-74.
10. Asderaki, F., Sideri, O. Teaching EU Values in Schools through European programs during COVID-19 pandemic. The “Teachers4Europe: setting an Agora for Democratic Culture” Program. *HAPSc Policy Briefs Series*. 2020. №1(1). P. 259-270. DOI: 10.12681/hapscpbs.24977.
11. Derkachova O., Tytun O. Literary fairy tale as a means of forming the tolerance in primary school children. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*. 2023. №29. P. 104–110. DOI: 10.15330/msuc.2023.29.104-110.

ТЕМА ПРОСВІТНИЦЬКОГО РЕГЕНЕРАЦІОНІЗМУ В ІСПАНСЬКОМУ ЧАСОПИСІ «СУЧАСНА ШКОЛА» (1897–1903 РОКИ)

Носовець Владислав – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Україна

Мадридський журнал «Сучасна школа», який розпочав свою історію з квітня 1891 року з легкої руки видатного педагога Педро де Алькантара Гарсії (Pedro de Alcantara Garcia Navarro) (8.05.1842, Кордова – 6.06.1906, Мадрид), наприкінці 1890-х років став справжнім провісником ідей просвітницького регенераціонізму у Королівстві Іспанія.

Іспанська науковиця Соледад Монтеc Морено (Soledad Montes Moreno) підкреслювала, що журнал був саме «інструментом просвітницького регене-

раціонізму в Іспанії наприкінці [XIX] століття, коли вона вже відчула «катастрофу» та «лихоліття» [1, с. 413].

На сторінках часопису “Сучасна школа” іспанські педагоги обґрунтовували ідею просвітницького регенераціонізму, виходячи з розуміння того, що народне просвітництво та й загалом організація громадського життя на демократичних засадах є базовими умовами для подолання «катастрофічного» становища, в якому опинилося Королівство наприкінці XIX століття. З народним просвітництвом та всезагальністю освіти пов’язувалися сподівання іспанських інтелектуалів на оновлення рідної країни, на відродження її під силою колективного духу.

У статті «Про національну освіту» (La Escuela Moderna, 1897) педагог Хуан Унья (Juan Uña) стверджував, що «великі хвилі модерного прогресу накочуються з різних сторін на Іспанію», проте освітня політика має бути виваженою, адже іспанський народ, маючи величну історію, гідний славетної долі в щасливому майбутньому, має зберегти власне національне існування. Головним завданням освіти в пробудженні свідомості народу є «виховання національного духу, наших значних прагнень у розбудові людської цивілізації та досягнення прогресу Вітчизни» [2, с. 82–83].

На переконання педагога, розв’язання цього завдання залежатиме не стільки від наявності і функціонування різних освітніх установ – університетів, інститутів, шкіл, – скільки від натхнення самого народу з його твердою волею та палким бажанням досягти величності й досконалості [2, с. 83].

Освітнянин Енріке Мартін (Enrique Martin) у статті «Освіта як засіб суспільного оновлення» (La Escuela Moderna, 1898) пояснював: «Могутність і влада народів визначаються тим ступенем природної, духовної, інтелектуальної та естетичної культури, на якому вони знаходяться, а набуття культурного досвіду становить безпосередню мету виховання» [3, с. 356].

Справжня освіта пробуджує і вдосконалює розум людини, спрямовує її волю, підносить та очищує її почуття, формує характер особистості, й усе це здійснюється одночасно з тим, щоби людина змогла піти дорогою добра та сповнити власне призначення. Ті народи, у яких освіта була підтримана урядами, досягали власних цілей, ставали незалежними та могутніми. Саме тому, якщо іспанський народ бажає оновлення і повернення власної моці, він має першочергово дбати про освіту. Ця праця нелегка, вона потребує волі, наполегливості та завзяття.

За твердженням Е. Мартіна, оновлення (регенерація) означає, що «визнаються всі демократичні права людини», громадянами «виконуються їхні суспільні обов’язки, свідомо і вільно», а також людина перестає бути «рабом власних пристрастей та іграшкою власного честолубства», всю енергію вона спрямовує на розвинення наук, мистецтва, промисловості, на виконання справи, на добробут та збагачення народу [3, с. 358].

У статті «Національна освіта» (La Escuela Moderna, 1899) педагогиня Марія Карбонель Санчес (Maria Carbonell y Sanchez) зауважувала, що в своєму прагненні до оновлення іспанський народ має зосередитися на моральних умовах розвитку суспільства, оскільки прогрес у нагромадженні матеріальних

благ без морального вдосконалення не сприятиме народному піднесенню. Спасіння – у вихованні майбутніх поколінь, у вихованні «нових людей», у просвітництві розуму, у становленні гідних та вольових особистостей [4, с. 5].

Славетний іспанський педагог Педро де Алькантара Гарсія (Pedro de Alcantara Garcia Navarro) у публікації «У XX столітті» (La Escuela Moderna, 1901) розмірковував стосовно того, що спадщина народного просвітництва, яку XX століття отримало від попереднього XIX століття, потребує численних перетворень. Для того, щоб іспанський народ зміг оновитися як нація, йому необхідно стати на шлях європеїзації, а поки що він перебуває поза межами європейської цивілізації. І для того, щоб іспанський народ став життєздатною нацією, йому необхідно докласти усе серце, усю свою душу та ще й енергійну, наполегливу волю на розбудову системи народної освіти [5, с. 9].

Шкільний учитель Антоніо Мартінес Діас (Antonio Martinez y Diaz) у публікації «Освіта та держава» (La Escuela Moderna, 1902) обґрунтовував значення втручання держави в освітній процес, справу народного просвітництва. Він зазначав: «У людському суспільстві існують дві суспільні сутності, які мають у долі народів велике значення та виконують надзвичайно важливі функції, – це родина і держава. Родина була первинним суспільним елементом... Держава ж, утворившись як національна єдність, була необхідна для забезпечення виконання громадянських обов'язків та поваги прав усіх громадян» [6, с. 8].

Для сучасної Іспанії украй затребуваною є виважена політика держави, адже «понад дев'ять мільйонів людей є неграмотними» [6, с. 12]. Задля народного блага має бути подолана неписьменність, має стати обов'язковою освіта, та й у всі часи освіта і виховання були у віданні держави. Освіта має стати загальною, щоби її могли отримувати люди всіх верств. Освіта – це справа всього життя людини. І дитина, і дорослий, і чоловік, і жінка, усі суспільні класи потребують освіти з тим, щоби вдосконалюватися та виконувати власне призначення. І держава має бути зацікавлена в тому, щоби її громадяни були освіченими в усіх науках та вихованими, адже саме «народ сприятиме культурному розвитку, втілюючи розум та волю задля оновлення Батьківщини» [6, с. 12–13].

Антоніо Мартінес Діас піднесено проголошував: «Місія возвеличувати й оновлювати Батьківщину – в руках Учителя, це йому потрібно добиватися, щоб усі його учні вигравіювали в своїх серцях і душах святу любов до Іспанії, яка вкриває всіх нас своїм дивовижним, прекрасним небом, як благословенна матір оберігає всіх іспанців» [6, с. 18].

У статті «Про реорганізацію нормальних шкіл» (La Escuela Moderna, 1901) викладач вчительської нормальної школи м. Аліканте Антоніо Сервера Ройо (Antonio Cervera y Rojo) зауважував: «Освіта, праця, культура. Це – необхідні умови для повного відновлення Іспанії. Бо, очевидно, що життя і добробут народу прямим чином залежать від його моральності та просвітництва; інтелектуальне і моральне багатство народу – це найбільше його багатство» [7, с. 278].

На думку педагога, реформування освіти в Іспанії треба розпочинати з початкової ланки. І найпершим чином необхідно засновувати нові школи,

збільшувати кількість учительських кадрів у початкових школах та покращувати становище вчительства.

У статті «Пропозиція стосовно народної освіти» (La Escuela Moderna, 1903) Антоніо Сервера Ройо писав: «Народи – це спільноти, людські організми, які мають власну особистість, автономну індивідуальність, призначену виконувати певну функцію, що полягає в тому, щоб іти прогресивно до свого вдосконалення та врешті-решт досягати, наскільки це можливо, добробуту для себе та всього людства» [8, с. 271].

На погляд педагога, єдиним спасінням для Іспанії є «поширення і збільшення просвітництва та моральності, тобто культури» [8, с. 272].

Про те, що у теперішній Іспанії значно зріс інтерес самого суспільства до проблеми національної освіти, ведеться мова про неї і в парламенті, і в наукових товариствах, йшлося у публікації «Проблема національної освіти і «виробничі» класи» (La Escuela Moderna, 1900) видатного іспанського педагога Франсіско Хінера де лос Ріоса (Francisco Giner de los Rios). Педагог указував на те, що «розбудова системи національної освіти, тобто освіти, найкращим чином відповідної духу іспанського народу, має здійснюватися з урахуванням іноземного передового педагогічного досвіду, але добре адаптованого для умов Іспанії» [9, с. 259].

Викладач Центральної нормальної вчительської школи у м. Мадрид Консепсьон Саїс (Concepcion Saiz) у статті «Політика та педагогіка» (La Escuela Moderna, 1901) наголошувала: «покращення початкової освіти і становища вчительства має бути знаменом іспанської педагогічної політики» [10, с. 42].

На погляд освітянки, саме педагогіка слугуватиме цілям оновлення країни, бо її безпосереднє призначення – розвивати та вдосконалювати природні здібності людей, підготовлювати їх до виконання всіх своїх обов'язків у суспільстві.

В іншій публікації «Про хвороби нашої початкової освіти» (La Escuela Moderna, 1903) Консепсьон Саїс констатувала, що в Іспанії налічується 83 нормальних школи (з них 37 – жіночих, 46 – чоловічих), але цього вочевидь недостатньо, щоби задовольнити потреби елементарної освіти в державі. Здебільшого на одну школу припадає три вчителі, які на трьох різних курсах викладають 18 навчальних предметів. Така завантаженість учителя, який, наприклад, одночасно має викладати на трьох курсах кастильську мову, етику, психологію і логіку, право та законодавство, призводитиме до зниження якості навчання [11, с. 184].

Отже, в дискурсі іспанських педагогів на сторінках часопису «Сучасна школа» на межі XIX–XX століть проводилася ідея просвітницького регенераціонізму – ключова ідея інтелектуального руху за оновлення, піднесення та розквіт могутньої Іспанії. У найтяжчі часи історії своєї Батьківщини іспанські інтелектуали рішуче виступили за право народу бути освіченим, йти прогресивним шляхом і передати прийдешнім поколінням величну Іспанію. Роздуми іспанських освітян неминуче приводили їх до висновку про те, що всезагальне просвітництво – не далека, абстрактна мета, а невіддільна умова збереження іспанських державності та народності.

Список використаних джерел

1. Montes Moreno S. “La Escuela Moderna”. Revista pedagogica hispano-america (1891–1934). *Historia de Educacion*. 2000. № 19. P. 413-429.
2. Uña J. De la educacion nacional. *La Escuela Moderna*. 1897. № 71, febrero. P. 81-91.
3. Martin E. La educacion como medio de regeneracion social. *La Escuela Moderna*. 1898, noviembre. № 92, año VIII. P. 355-359.
4. Carbonell y Sanchez M. Educacion nacional. *La Escuela Moderna*. 1899, enero. № 94. P. 4-6.
5. Alcantara Garcia P. En el siglo XX. *La Escuela Moderna*. Madrid, enero de 1901. № 118, año XI. P. 1-11.
6. Martinez y Diaz A. La educacion y el Estado. *La Escuela Moderna*. 1902, enero. № 130, año XII. P. 5-24.
7. Cervera y Royo A. Informe sobre la reorganizacion de las escuelas normales. *La Escuela Moderna*. 1901, octubre. № 127, año XI. P. 277-287.
8. Cervera y Royo A. El presupuesto de instruccion publica. *La Escuela Moderna*. 1903, abril. № 145, año XIII. P. 265-281.
9. Giner F. El problema de la educacion nacional y las clases “productoras”. *La Escuela Moderna*. 1900, abril. № 109, año X. P. 250-263.
10. Saiz C. La politica y la pedagogia. *La Escuela Moderna*. Madrid, enero de 1901. № 118, año XI. P. 39-42.
11. Saiz C. De las enfermedades de nuestra enseñanza primera. *La Escuela Moderna*. 1903, marzo. № 144, año XIII. P. 182-198.

ІНТЕГРАЦІЙНІ МОВНІ КУРСИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ В НІМЕЧЧИНІ: ТРУДНОЩІ АДАПТАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ НА РИНКУ ПРАЦІ

Петрукович Світлана – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри прикладної лінгвістики Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Україна

Широкомасштабне вторгнення російської федерації на територію нашої країни призвело до руйнівних наслідків, які змусили громадян України залишити нашу державу і виїхати за її межі. Втрата власного житла та майна на окупованих територіях через загарбницькі наступи російської армії, загибель на фронтах близьких, відповідальність перед дітьми, що народилися під час війни, за їхнє майбутнє, а також психологічні проблеми – це далеко не всі перераховані причини, які змусили українське населення шукати порятунку за кордоном.

Згідно з останніми даними Євростату у січні 2024 року в ФРН перебувало 1 мільйон 235 тисяч українських біженців. Німеччина стала провідною країною, яка прийняла українських біженців і надала їм допомогу. Разом з тим уряд ФРН зробив перші кроки до інтеграції українських переселенців в німецький освітній простір, відкриваючи різноманітні безкоштовні мовні курси.

Мета статті – висвітлити питання організації інтеграційних курсів для українських громадян як засобу отримання базових знань з німецької мови,